

NAZORAT MATERIALLARI TAYORLASHNING METODIK ASOSLARI

Mirzayeva Adiba Ilhomjon qizi

Mirzo Ulug`bek nomidagi O`zbekiston Milliy Universiteti
Xorijiy Filologiya fakulteti Filalogiya va tillarni o`qitish (fransuz tili)
4-kurs talabasi.

Ilmiy rahbar: **Raximova Gulfiya Rustamovna**

Annotatsiya: Ushbu maqolada "Nazorat qilish va baholashning Metodik tahlili". An'anaviy nazorat vositalari, tadqiqot predmeti haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: sifat, muammo, ta'lim, dastur, zamonaviy nazorat vositalari, an'anaviy tekshirish.

Аннотация: В статье «Методологический анализ мониторинга и оценки». Приведены традиционные средства контроля, информация о предмете исследования.

Ключевые слова: качество, проблема, образование, программа, современные средства контроля, традиционный контроль.

Annotation: In this article "Methodological analysis of monitoring and evaluation". Traditional means of control, information about the subject of research are given.

Keywords: quality, problem, education, program, modern control tools, traditional inspection.

Kirish

¹⁰¹An'anaviy nazorat vositalari talab qilinadigan bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish darajasini aniqlashga imkon beradi. Ammo talabalarga yo'naltirilgan ta'lim tizimida bilimlarni boshqarishning an'anaviy vositalari, bu erda talaba o'rganish ob'ekti sifatida emas, balki sub'ekt sifatida qaraladi. Tadqiqot predmeti pozitsiyasining tarkibida to'rtta asosiyvakolatlar ajratiladi:

- kognitiv,
- tartibga solish,
- ijodiy,
- shaxsiy va semantik.

Yuqoridagi ko'rsatkichlar odatda to'g'ridan-to'g'ri kuzatuvdan yashiriladi. Shubhasiz, ularni amalga oshirish uchun maxsus vositalar to'plami va boshqa narsalar qatori o'quvchilarning shaxsiy yutuqlari va ijodiy yutuqlarini boshqarish va baholashga yordam beradigan zamonaviyroq vositalardan foydalanish talab etiladi. Hozirgi vaqtda mavjud bo'lgan adabiyotlarda ushbu mablag'lar to'g'risida tarqoq ma'lumotlar mavjud. Bundan tashqari, o'quv natijalarini baholashning barcha zamonaviy vositalaridan faqat pedagogik testlarga ahamiyat beriladi, garchi bir xil darajada samarali vositalar arsenaliga ega bo'lsa. Shunday qilib, aniqlangan muammolar o'quv natijalarini yuqori sifatli baholashni ta'minlashni qiyinlashtiradi

¹⁰¹ Звонников В.И., Чельшкова М.Б. Современные средства оценивания результатов обучения. - М.: Издательский центр «Академия», 2007.

¹⁰²O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim vazirligining qaroriga binoan pedagogika oliy o'quv yurtlari dasturiga yangi "O'quv rejasi, baho va baholash" fani kiritildi. Ushbu fanni o'rganishdan maqsad talabalarni bilimlarni test nazoratining uslubiy va nazariy asoslari, yagona davlat imtihonini tashkil etish va o'tkazish tartibi, shuningdek, umuman, zamonaviy nazorat vositalaridan foydalanish bilan tanishtirishdir. Shu sababli, o'quv natijalarini baholashning zamonaviy vositalaridan foydalanishda to'plangan nazariy material va amaliy tajribani umumlashtirish va tizimlashtirish darslik nashr etish bilan maqsadga muvofiq ko'rinadi. Ushbu kurs nazorat qilish, baholash, baholash konsepsiyasining asosini beradi, an'anaviy baholash tizimini talabalarning ta'lim yutuqlarini baholashning zamonaviy yondashuvlari bilan taqqoslaydi, o'quv natijalarini baholashning turli zamonaviy vositalarini o'rganadi pedagogik test, reyting, monitoring, portfel, yagona davlat imtihonlari. Ta'lim natijalarini monitoring qilish va baholashning zamonaviy vositalarining tavsiflari asosan taniqli nashrlardan, yetakchi o'qituvchilarning amaliy tajribalaridan olingan. Bugungi kunda Markaziy va Sharqiy Evropaning aksariyat davlatlari, shu jumladan, o'z mamlakatlarining ta'lim tizimlarini global isloh qilish doirasida ta'lim faoliyatini monitoring qilish va baholash uchun asos ishlab chiqdilar. Ushbu mamlakatlar ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda normalarni (standartlarni) aniqlay boshladilar, bu ajralmas qism sifatida milliy ta'lim siyosati va sifatni nazorat qilishning muhim bosqichidir. Ushbu me'yorlar (standartlar) ta'limning maqsadlarini belgilash, mamlakatda yagona pedagogik makonni yaratish uchun zarur asos bo'lib, buning natijasida turli xil ta'lim muassasalarida yoshlar tomonidan qabul qilinadigan umumiy ta'limning yagona darajasi ta'minlanadi.

¹⁰³Umumiy ta'limdagi natijalarni baholashning zamonaviy yondashuvi yanada muhimroq. Darhaqiqat, yondashuvlarning o'zi va baholash mezonlarini tanlash juda ehtiyotkor bo'lib qoldi. Shu bilan birga, biz baholash natijalarini keyinchalik gaplashadigan pedagogik yoki selektiv diagnostika maqsadlarida foydalanish imkoniyatiga nisbatan ehtiyotkorlik bilan yondosha boshladik. U yoki bu maqsadda foydalanish uchun baholash natijalari uchta sifatga ega bo'lishi kerak: - ular "haqiqiy" bo'lishi kerak (o'quv dasturlariga aniq mos keladi), - qat'iy ob'ektiv va barqaror (ya'ni vaqtga yoki imtihonchining tabiatiga bog'liq bo'lmagan holda o'zgarishi mumkin emas), - "mavjud" (ya'ni vaqt, ularni ishlab chiqish va amalga oshirish uchun ilmiy kuchlar va mablag'lar berilgan davlatga tegishli bo'lishi kerak). Pedagogik nazorat pedagogik tizimning muhim tarkibiy qismi va ta'lim jarayonining bir qismidir.

An'anaviy tekshirish usullarini tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, ta'lim sifatini baholash tizimi pedagogik o'lchovlarning ob'ektiv usullariga tayanmaydi, shuning uchun "sifat" bugungi kunda ancha o'zboshimchalik bilan talqin qilinmoqda, har bir o'qituvchi o'z tekshirish vazifalari tizimini ishlab chiqadi. Pedagogikada o'lchovning maqsadi bilim darajalarining sonli ekvivalentlarini olishdir.

O'lchovlar - bu oldindan belgilangan parametrlarga ko'ra talabalar tomonidan ta'limiy tayyorgarlik darajasiga erishishning sifat va miqdoriy xususiyatlarini aniqlash vositasi va usullari. Ta'limni miqdoriy o'rganish va uning samaradorligi bo'yicha tadqiqotlar guruhini ko'rib chiqing. Ushbu ishlarda o'qitishga turli xil nuqtai nazardan yondashiladi, chunki axborot jarayoni sifatida olingan natijalarni matematik baholash imkoniyati aniqlanmoqda, uning samaradorligini

¹⁰² Самылкина Н.Н. Современные средства оценивания результатов обучения. - М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2007

¹⁰³ Чернявская, А.П., Гречин, Б.С. Современные средства оценивания результатов обучения: учебно-методическое пособие. - Ярославль: Изд-во ЯГПУ. - 2009

aniqlashning miqdoriy mezonlarini qo'llash muhokama qilinadi. Bilimlarni baholashning sub'ektivligi ma'lum darajada bilimlar tizimini boshqarish usullarining etarli darajada rivojlanmaganligi bilan bog'liq.

¹⁰⁴O'qituvchining shaxsiy fazilatlarini, albatta, o'qitish xarakterida ham, bilimlarni tekshirish va baholash jarayonida ham namoyon bo'ladi, bu haqda keyinroq batafsilroq muhokama qilamiz. Shuning uchun, yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, bilimlarni baholash va tekshirishda sub'ektivlikni istisno qilish muammosi yanada chuqurroq o'rganishni talab qiladi. 60-70-yillarda dasturlashtirilgan o'qitishning rivojlanishi va o'quv jarayoniga texnik o'qitish vositalarini keng joriy etilishi munosabati bilan muammoni o'rganishda yangi jihatlar paydo bo'ldi. Dasturlashtirilgan o'qitishda baholash menejmentning zaruriy qismidir va ta'lim jarayonini to'g'irlash uchun ma'lumot beradi. Bu nazoratning aniqligi va ishonchliligi, uning mezonlari asoslilik talablarini oshiradi. Shu munosabat bilan baholashning sifatli va miqdoriy jihatlari, axborot va statistik o'lchov usullari, har xil turdagi test topshiriqlarining ishonchliligi va samaradorligi, texnik vositalar va kompyuterlar yordamida tekshirish usullari ko'rib chiqiladi. (S.I. Arxangelskiy, V.P. Bepalko, T.A. Ilyina, A.G. Molibog, N.M. Rozenberg, N.F. Talyzina, N.M. Shaxmaev va boshqalar). Ushbu muammolarni tadqiqotchilar rejalashtirilgan bilimlarning sifatli, baholash mezonlari va me'yorlariga nisbatan aniqroq talablarni shakllantirishdi, har xil turdagi savollarning afzalliklari va kamchiliklarini aniqladilar, bilimlarni boshqarish usullarini ishlab chiqdilar. Shunday qilib, o'quv mazmunini o'zlashtirishni pedagogik nazorat qilish shakli sifatida talabalarning bilimlarini sinash va baholash ko'plab ob'ektiv va sub'ektiv omillarga bog'liq. Kadrlar tayyorlash tizimida nazorat zarurligi, avvalo, jamoat ta'lim muassasalarining butun tizimining faoliyati samaradorligi to'g'risida ma'lumotlarga bo'lgan ehtiyoji bilan izohlanadi.

Nazorat - bu ta'lim jarayonining ajralmas elementi, buning natijasida o'qishdagi teskari aloqa amalga oshiriladi, bu sizning aloqangizni tezda tartibga solish va to'g'rilashga, yangi dars uchun aniq vazifalarni belgilashga imkon beradigan bog'lanishdir. Va nihoyat, nazorat maktabdagi ta'lim jarayoniga xos bo'lgan barcha asosiy funksiyalarni bajaradi: ta'lim, tarbiya va rivojlanish. Hozirgi nazariyada "baholash", "nazorat", "tekshirish", "buxgalteriya hisobi" va ular bilan bog'liq boshqa tushunchalarni aniqlashga hali ham aniq yondashuv mavjud emas. Ko'pincha ular aralash, o'zgaruvchan, bir xil, keyin turli ma'nolarda ishlatiladi. Umumiy tushuncha "nazorat", ya'ni tinglovchilarning bilim va ko'nikmalarini aniqlash, o'lchash va baholashni anglatadi. Aniqlash va o'lchash tekshiruv deyiladi.

¹⁰⁵Rus tilining lug'atida S.I. Ozhegova "nazorat" so'zi [frantsuzcha. contrôle] - tekshirish, shuningdek tekshirish maqsadida kuzatish degan ma'noni anglatadi.

1. Biror narsaning to'g'riligiga ishonch hosil qiling, nazorat qilish, nazorat qilish maqsadida tekshiring.

2. Biror narsani bilish uchun sinovdan o'tish. Shuning uchun tekshirish nazoratning ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, uning asosiy didaktik vazifasi talaba va o'qituvchi o'rtasida teskari aloqani ta'minlashdan iborat bo'lib, o'qituvchi o'quv materialini o'zlashtirish darajasi, kamchilik va bo'shliqlarni o'z vaqtida aniqlash to'g'risida ob'ektiv ma'lumot oladi. bilim.

"Baholash" odatda tekshirish natijasi sifatida tushuniladi (IP Podlasy). "Nazorat" tinglovchilarning bilim va ko'nikmalarini aniqlash, o'lchash va baholashni anglatadi. Nazorat

¹⁰⁴ Чернявская, А.П., Гречин, Б.С. Современные средства оценивания результатов обучения: учебно-методическое пособие. - Ярославль: Изд-во ЯГПУ. - 2008

¹⁰⁵ <https://econferencezone.org>.

baholashni (jarayon sifatida) va baholashni (natijada) o'z ichiga oladi. M.B. Chelyshkov, nazorat ham nazariy tadqiqot ob'ekti, ham o'qituvchining amaliy faoliyati sohasidir. Ta'lim jarayoniga nisbatan "pedagogik nazorat" tushunchasi bir necha talqinlarga ega. Uning fikricha, bir tomondan, pedagogik nazorat - bu sinov faoliyati yagona didaktik va uslubiy tizim. O'qituvchilar va talabalarning ushbu o'zaro bog'liq qo'shma faoliyati o'qituvchilarning etakchi va tashkilotchi roli bilan ta'lim jarayoni natijalarini aniqlash va uning samaradorligini oshirishga qaratilgan. Boshqa tomondan, kundalik ta'lim jarayoniga nisbatan nazorat deganda maktab o'quvchilarining ta'lim faoliyati natijalarini aniqlash va baholash tushuniladi. Nazorat yordamida, u yangi o'qitish usullarining afzalliklari va kamchiliklarini aniqlash, rejalashtirilgan, amalga oshirilgan va erishilgan ta'lim darajalari o'rtasidagi munosabatlarni o'rnatish, turli o'qituvchilar ishini taqqoslash, talabaning yutuqlarini baholash va aniqlash mumkin, deb hisoblaydi. o'z bilimidagi bo'shliqlar, o'quv muassasasi rahbariga farzand asrab olish to'g'risida qaror qabul qilish uchun ob'ektiv ma'lumot beradi va boshqa bir qator muhim vazifalarni bajaradi. I.F. Xarlamov, nazoratni amalga oshirish o'rganilayotgan materialni o'zlashtirish sifatini o'rgatishda va talabalarni o'zini o'zi boshqarishga undashda katta tartibga soluvchi va rag'batlantiruvchi rol o'ynaydi.

¹⁰⁶Azimov va A.I. Shchukin. Shunga ko'ra, bilim va ko'nikmalarni nazorat qilishning quyidagi maqsadlari ajratiladi:

- bilim va ko'nikmalarni diagnostika qilish va tuzatish;
- o'quv jarayonining alohida bosqichi samaradorligini hisobga olish;
- turli darajadagi ta'limning yakuniy natijalarini aniqlash.

Bilim va ko'nikmalarni nazorat qilishning yuqoridagi maqsadlarini sinchkovlik bilan ko'rib chiqib, o'qituvchining nazorat tadbirlarini o'tkazishda ushbu maqsadlari ekanligini ko'rishingiz mumkin. Biroq, mavzuni o'qitish jarayonida asosiy aktyor talaba, uning uchun o'quv jarayoni bilim va ko'nikmalarni egallashdir, shuning uchun sinfda sodir bo'ladigan barcha narsalar, shu jumladan nazorat faoliyati talabaning maqsadlariga mos kelishi kerak. o'zi uchun u shaxsan muhim bo'lishi kerak. An'anaviy ta'limda ular asosan e'tibor, idrok etish va axborotni yodlash jarayonlariga (xotira maktabi) tayanishi va butun shaxsiyatni bilish jarayonlariga butun shaxsning jalb qilinishini ta'minlash zarurati o'rtasida ziddiyat paydo bo'ladi. kasbiy faoliyatda bo'lgani kabi ijodiy, dialogik fikrlash va ijtimoiy faollik darajasi (fikrlash maktabi). Shuni ham yodda tutish kerakki, axborot va bilim har xil voqelikdir.

¹⁰⁷Ta'lim ma'lumotlari - bu imo-ishora tizimi, o'quv matni, o'qituvchi tomonidan aytilgan so'zlarning tovushlari, uni talaba idrok qilishi va o'zlashtirishi kerak. Boshqa tomondan, bilim, haqiqatni idrok etishning amaliyotda sinovdan o'tgan natijasidir, uning shaxs tomonidan to'g'ri aks etishi, vakolatli harakat uchun indikativ asosga aylangan. Bilim bu miya tuzilmalari tiliga qayta yozilgan ma'lumotdir. Voqelikning ongli ravishda aks etishi, bilim maqomini olish uchun ma'lumot boshidanoq ularning kontekstida assimilyatsiya qilingan harakat va amalda "o'lchanishi" kerak. Fikrlash muammoli vaziyatda tug'iladi, lekin o'qituvchi tomonidan ilgari bayon qilingan andoza bo'yicha muammoni echish uchun emas, balki eslab qolish oson. Talaba o'quv ta'sirining "ob'ekti" bo'lgan qat'iy, direktiv boshqaruvdan o'quv predmetining kognitiv faoliyatini tashkil etish, qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish, ijodkorlik bilan o'qitish, hamkorlik pedagogikasi, shaxsiyat tizimiga o'tishni boshladi. yo'naltirilgan ta'lim.

¹⁰⁶ International Conference on Developments in Education, Sciences and Humanities Hosted from Livorno, Italy
<https://econferencezone.org> May 2 nd -3 rd 2022

¹⁰⁷ www.Chatgpt.com

Xulosa

Ushbu metodik asoslar nazorat materiallarini tayyorlashda yordam beradi va nazorni samarali va o'quvchilar uchun qulay qiladi. Yangi materiallar tayyorlash va mavzuni yangilashda qat'iylik bilan metodik asoslar va o'quvning barcha jarayonlariga e'tibor berish juda muhimdir.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Звонников В.И., Челышкова М.Б. Современные средства оценивания результатов обучения. - М.: Издательский центр «Академия», 2007.
2. Самылкина Н.Н. Современные средства оценивания результатов обучения. - М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2007.
3. Чернявская, А.П., Гречин, Б.С. Современные средства оценивания результатов обучения: учебно-методическое пособие. - Ярославль: Изд-во ЯГПУ. – 200 <https://econferencezone.org>.
4. International Conference on Developments in Education, Sciences and Humanities Hosted from Livorno, Italy <https://econferencezone.org> May 2 nd -3 rd 2022
5. Sadullaeva N., Sapaeva D. Analysis of Eponyms in the Terminology of Dermatovenerology //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – С. 452-459.
6. Sadullaeva, N., & Bakhtiyorova, M. (2021). Reflection of Onomastic Principles in Naming. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 3001-3007.
7. Sadullaeva N., Burieva U. The Peculiarities of Incomplete Sentences in Modern English //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – С. 3008-3020.
8. Sadullaeva S., Arustamyan Y., Sadullaeva N. Shifting the assessment paradigm from knowledge to skills: Implementation of new appraisal procedures in EFL classes in Uzbekistan //International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering. – 2019. – Т. 9. – №. 1. – С. 4943-4952.
9. Arustamyan, Y., Siddikova, Y., Sadullaeva, N., Solieva, M., & Khasanova, N. (2020). Assessment of Educational Process and its Organization. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, 24(S1), 573-578.
10. Nilufar S., Elvira A. GENDER SPECIFICITY OF PEDAGOGICAL DISCOURSE //INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES WITH HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS. – 2023. – Т. 3. – №. 08.05. – С. 187-190.
11. Gulnoza K., Sadullaeva N. LINGUISTIC FEATURES OF GLUTTONIC DISCOURSE.
12. Djafarova, Dildora, Yaxshiboyeva Nodira, and Abdullayeva Zulfiya. "Socio-Cultural Memory and Its Reflection In French Phraseology." Journal of Positive School Psychology (2022): 2883-2889.
13. Yaxshiboyeva, Nodira. "Reconstruction of coloristic expressions in erkin azam's" noise" and" pakana's love"." Конференции. 2021.
14. Ilhomovna, Djafarova Dildora, and Bobokalonov Odilshoh Ostonovich. "Interaction of Language Games in the Articulation of “Historical Memory” Within French and Uzbek Phraseology." American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769) 2.1 (2024): 348-354.
15. Ilhomovna, Djafarova Dildora, Bobokalonov Odilshoh Ostonovich, and J. A. Yakubov. "Archaic Phraseological Units as Windows into “Historical Memory” in French and Uzbek

- Linguistic Traditions." American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157) 2.1 (2024): 163-169.
16. Ilhomovna, Djafarova Dildora, Bobokalonov Odilshoh Ostonovich, and Yaxshiboyeva Nodira Ergashovna. "Contemporary Usage of Archaic Phraseological Units Expressing "Historical Memory" In Uzbek and French Languages." American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769) 2.2 (2024): 371-377.
 17. Ilhomovna, Djafarova Dildora. "Phraseological Units Expressing" Memory"/" Mémoire" in Linguistics and their Analysis through Texts." Best Journal of Innovation in Science, Research and Development 2.11 (2023): 490-492.
 18. Яхшибоева, Нодира. "Таржима жараёнида маданиятлараро мулоқотнинг социолингвистик хусусиятлари." Академические исследования в современной науке 2.17 (2023): 165-169.
 19. Иногамова, Ф. М., and Н. Э. Яхшибоева. "Фразеологик маънонинг конвенциаллиги." Academic research in educational sciences 3.5 (2022): 1176-1182.
 20. Яхшибоева, Н. (2023). Туристический дискурс как один из особых видов институционального дискурса. International Bulletin of Applied Science and Technology, 3(6), 879-884.
 21. Яхшибоева, Нодира. "The role of tourism terminology in french." O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI, 2023,[1/4] (2023).